

3. Чигрина Г. Л. Допустимість використання штучного інтелекту у правоохоронній діяльності. *Актуальні проблеми права та публічного управління*. 2024. С. 6-10. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/3e8790a8-904a-4f81-b105-4cb02c17a229/content> (дата звернення: 26.10.2025).

4. Величко Д. В., Калугін В. Ю. Перспективи використання штучного інтелекту в правоохоронній діяльності. *Штучний інтелект у правовій практиці: межі та можливості: збірник тез круглого столу*. 2025. С. 46-49. URL: https://if.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/05/14_03_2025.pdf#page=46 (дата звернення: 26.10.2025).

Шепета Віталій Анатолійович

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
2 курсу 212 навчальної групи навчально-наукового інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник

Осауленко Андрій Олександрович,

професор кафедри конституційного
права та прав людини
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Принцип верховенства права визначає сутнісні характеристики всієї правової системи, виступає основою легітимності державної влади, без нього сама концепція правової держави залишається декларативною.

Верховенство права вимагає, щоб держава діяла відповідно до права, була підзвітною та не допускала свавілля. В руслі верховенства права розглядаються також права людини як найвища цінність, а їх забезпечення та захист є головною функцією правової держави.

Верховенство права та правова держава є органічно взаємопов'язаними. Обидві концепції ґрунтуються на обмеженні державної влади правом, недопущенні свавілля, забезпеченні справедливості, гуманізму та рівності, а також незалежності судової влади.

Американський правознавець, професор Корнельської школи права Р. Саммерс виокремлює такі елементи (принципи) верховенства права:

- 1) належне уповноваження (чинність);
- 2) чіткість та простота застосування критерію визначення такої чинності;
- 3) загальність права (тобто застосовність до всіх, незалежно від їхнього статусу та соціального становища);
- 4) чіткість та визначеність усіх законів;

- 5) їх доступність (письмова форма, офіційне обнародування);
- 6) заборона зворотної дії;
- 7) виконуваність;
- 8) стабільність (незмінюваність);
- 9) заздалегідь відомі органи та процедура правових змін;
- 10) єдність тлумачення та застосування права;
- 11) наявність заздалегідь відомих засобів правового захисту та наслідки невиконання правових вимог;
- 12) незалежність та безсторонність судової влади;
- 13) судовий контроль;
- 14) наявність дієвих обмежень судової влади;
- 15) доступність правосуддя для постраждалих від правопорушень;
- 16) загальний принцип завчасного повідомлення відповідачів;
- 17) доступність апеляційного та касаційного перегляду судових рішень;
- 18) загальнодоступність правової системи [1, с. 1693–1695].

Аналіз вищезгаданих елементів верховенства права свідчить про те, що ці принципи в значній мірі можуть бути розглянуті як універсальні засади розбудови правової держави.

Стаття 8 Конституції України [2] проголошує, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права, а інші взаємопов'язані статті (наприклад, ст.ст 3, 6, 19, 55, 126–129 тощо) розкривають на найвищому нормативно-правовому рівні його сутність.

Верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо [3].

Отже, під «верховенством права» слід розуміти основоположний принцип правової держави, який ґрунтується на провідних ідеях юридичної теорії та практики і визначає підстави забезпечення та реалізації основних прав і свобод громадян, їх правове положення в суспільному розвитку держави [4, с. 76].

Список використаних джерел

1. Summers R. The Principles of the Rule of Law. *Notre Dame Law Review*. 1999, Vol. 74. P. 1691–1712.
2. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 № 15-рп/2004 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>.
4. Сябренко В.В., Татарінова А.В. Верховенство права як основоположний принцип правової держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 73–76.